

سلامت معنوی در مراقبت‌های نگه‌دارنده پایان حیات در نظام سلامت ایران

مجری: دکتر محمود عباسی

گروه: سلامت معنوی

سال شروع: ۱۳۹۱

سال پایان: ۱۳۹۴

چکیده

مقدمه

بشر همواره برای حیات تقلا دارد و این امر در مواجهه با مرگ بیشتر رخ می‌نماید و روبرو شدن با مرگ همیشه همراه با اضطراب و وحشت بوده است؛ علی‌الخصوص این موضوع زمانی تشدید می‌شود که فرد از مرگ حتمی خود آگاه می‌گردد و در فرآیند پایان حیات قرار می‌گیرد. با در نظر داشتن این موضوع که طولانی‌تر شدن پروسه مرگ توأم با انزوا و اضطراب بیمار در بیمارستان است، اندیشیدن تدابیر و تمهیداتی جهت رفع این مسائل در مرحله پایان حیات درخور توجه است. امروزه در سراسر جهان مطالعات زیادی با محوریت موضوع پایان حیات صورت گرفته است. به همین جهت مطالعه مروری این تحقیقات می‌تواند راهکارهایی را در رابطه با تخفیف کاهش رنج روانی و عاطفی حاصل از محرز شدن مرگ ارائه دهد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر بر آن بوده تا با توجه به موضوع تحقیق یعنی سلامت معنوی در پایان حیات، با استفاده از روش مروری سیستماتیک، به مرور پژوهش‌های مرتبط با موضوع تحقیق بپردازد و با بررسی نقاط قوت و ضعف مطالعات صورت گرفته، به رویکردهای اتخاذشده در مرحله پایان حیات پی برد. پس از جستجوی مقالات با کلید واژگان سلامت معنوی، مراقبت معنوی، مراقبت تسکینی و مرحله پایان حیات در پایگاه‌های اطلاعاتی و مجلات علمی، مقالات موردنظر به دست آمد. پس از اعمال در نظر گرفتن معیارهای ورودی و خروجی و پس از واکاوی مقالات، مطالعات انجام‌شده به دو دسته مطالعات تئوریک و مطالعات کاربردی تقسیم شد.

یافته‌ها

آنچه ابتدا از بررسی مقالات برآمد آن بود که دو رویکرد متفاوت نسبت به مقوله مراقبت معنوی در مرحله پایان حیات اتخاذ گشته است. برخی مقالات به‌طور عمده به بررسی مفهومی مراقبت معنوی، ضرورت ادغام در مراقبت تسکینی و لزوم آموزش آن به تیم پزشکی و مراقبتی حاضر در بستر بیمار، نیازهای معنوی فرد بیمار و استانداردهای موردنیاز در مراقبت از بیمارانی که در مرحله پایان حیات به سر می‌برند، پرداخته‌اند و برخی دیگر با پیاده نمودن شیوه مراقبت معنوی در مواجهه با بیمارانی که به بیماری‌های لاعلاج و صعب‌العلاج از جمله سرطان‌های پیشرفته دچارند، تأثیر این نوع از درمان را بر احوالات بیمار و رضایت بیماران از خدمات مراقبتی ارائه‌شده، سنجیده و نتایج حاصل از آن را ارائه داده‌اند. در پاره‌ای از موارد، نظرات خانواده بیماران نیز مورد ارزیابی واقع شده است.

در رابطه با رویکردهای اتخاذشده در مقالات نوع اول تحت عنوان مقالات تئوریک، به‌طور کلی می‌توان این‌گونه برداشت نمود که در همگی آن‌ها توصیفی که از مراقبت معنوی وجود دارد، مربوط به ارائه خدمات معنوی به بیمارانی می‌شود که از پایان حیات خود مطلع بوده و یأس و افسردگی ناشی از این آگاهی، منجر به از دست

دادن معنا و احساس پوچی در آن‌ها گردیده است. تعریفی که این مقالات از مراقبت معنوی ارائه می‌دهند بسیار کلی است؛ اساساً به این موضوع که مراقبت معنوی دارای چه پارامترهایی است و برآیند آن بر بیمار و سلامت معنوی او پرداخته نشده است.

مطالعه نتایج مقالاتی که رویکرد عملی نسبت به موضوع مراقبت معنوی در پایان حیات اتخاذ نموده‌اند حاکی از آن است که اکثر آن‌ها با اذعان به لزوم ارائه مراقبت معنوی به بیماران، آن را در تجربه مرگ آرام برای بیمار مثبت ارزیابی نموده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

با مرور و بررسی منابع موجود در حوزه سلامت معنوی در پایان حیات، می‌توان گفت هرچند شمار پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه سلامت معنوی تدریجاً رو به افزایش است و بر توجه بیشتر متخصصین حوزه سلامت بر این مقوله به‌ویژه در چند سال اخیر گواهی می‌دهد، اما همچنان این مطالعات علی‌الخصوص در جامعه ایران و نیز در منابع اسلامی محدود است. در زمینه فرهنگی نیز تنها در ایران تعداد محدودی پژوهش انجام شده است و به تحقیقات گسترده‌ای در این حوزه نیاز است.

کلیدواژه: سلامت معنوی، مراقبت‌های نگه‌دارنده، پایان حیات، نظام سلامت، ایران.